

VALORACIÓ DEL SISTEMA ACTUAL I CÀLCUL D'UN FINANÇAMENT AUTONÒMIC BASAT EN LA CAPACITAT FISCAL*

Guillem López-Casasnovas

Catedràtic d'Economia de la Universitat Pompeu Fabra,
Centre de Recerca en Economia i Salut (CRES)

Pau Jovell Codina

Investigador del Centre de Recerca en Economia i Salut
(CRES)

Resum

El sistema de finançament autonòmic actual es caracteritza per ser excessivament complicat i complex, generar una distribució per habitant ajustada desigual i causar un dèficit de responsabilitat fiscal i de capacitat de decisió per part de les comunitats. A més, no té en compte els diferencials de preus en el seu càlcul, quelcom que fa encara més arbitraris els resultats en termes reals. Davant d'això, un sistema basat en la capacitat fiscal presenta grans avantatges. L'objectiu d'aquest treball és explicar aquesta proposta, quantificar-la per a l'any 2018 i comparar-la amb el resultat del sistema actual. La proposta es basa en tres fons: fons de progressivitat de l'IRPF, fons de màxims i mínims i fons de finançament de competències singulars, que podrien complementar-se amb un fons transitori. A més, es considera quins serien els canvis causats per una incorporació parcial de les comunitats forals.

1. Introducció

És freqüent sentir, tant en el món acadèmic com en el polític, que el sistema de finançament autonòmic espanyol presenta grans mancances. Malgrat la varietat de posicions dels experts en hisenda pública, hi ha consens en què és un model excessivament complicat i complex, que genera una distribució per habitant ajustat desigual i que comporta un dèficit de responsabilitat fiscal i de capacitat de decisió per part de les comunitats (MHFP, 2017a).

Es tracta en general d'un sistema:

(i) Complicat i complex perquè està compost de múltiples fons, contradictoris entre si, i per l'acció política. A més, el seu còmput es basa en dos elements, la recaptació normativa i la població ajustada, ambdós bastant discutibles com a indicadors de necessitat i de bases de l'anivellament. Això el fa, en conjunt, poc transparent i difícil d'entendre per al ciutadà mitjà. Així, té un primer fons, el fons de garantia, que du a terme un càlcul de capacitat tributària i realitza un fort anivellament atenent a un suposat càlcul de necessitats sobre el qual, després, actuen

---

(*) Els autors volen agrair els comentaris de Joan Rosselló Villalonga, de la UIB.

una sèrie de fons complexos i contradictoris que només s'expliquen per criteris polítics. Entre aquests, el fons de suficiència i el fons de cohesió, busquen mantenir l'*statu quo*, és a dir, els nivells de finançament relatius previs al model del 2009, així com compensar aquelles comunitats que es veurien perjudicades per l'*statu quo* mitjançant el fons de competitivitat.

(ii) Poc equitatiu perquè, malgrat que el seu objectiu és garantir una capacitat de finançament dels serveis públics similar en totes les comunitats, hi ha diferències notables entre elles pel que fa als resultats. Aquestes diferències es deuen, en gran part, a la incoherència operativa d'alguns dels fons esmentats, que desvirtuen l'objectiu bàsic del sistema.

I, finalment, (iii) es tracta d'un sistema mancat del principi de responsabilitat fiscal, entès com que els governs apareguin davant dels ciutadans no només com a responsables de les decisions de despesa, sinó també de les de recaptació (Olson, 1969). Això es deu al fet que, malgrat que les comunitats gestionen el gruix de la despesa pública, la major part dels seus ingressos provenen d'impostos cedits per l'Administració central, sobre els quals tenen un control normatiu reduït.

L'evidència de la ineficiència del sistema de finançament actual ha generat múltiples propostes de canvi. L'objectiu d'aquest article és explorar-ne una en concret: l'alternativa basada en donar més pes a la capacitat fiscal i a la transparència en el pacte horitzontal d'anivellament. És a dir, que la capacitat de despesa de les comunitats estigui vinculada a la seva capacitat de recaptació, garantint la responsabilitat fiscal a partir d'uns nivells de solidaritat predeterminats. La proposta desenvolupa treballs anteriors¹ i quantifica i simula els resultats d'aprofundir en aquest nou model en diferents escenaris.

El model parteix de la recaptació de la renda en cada comunitat –impost paradigmàtic de responsabilitat i aliè a tota il·lusió fiscal– i articula tres fons, un d'horitzontal i dos de verticals. En l'horitzontal, part de les comunitats cedeixen al conjunt del sistema la progressivitat de l'impost de la renda de les persones físiques (IRPF) –segons la diferència entre la proporció del seu PIB en el total espanyol i el pes de la recaptació de l'IRPF a la comunitat, d'acord amb la progressivitat fiscal estatal aprova-

da. L'exercici de la responsabilitat fiscal autonòmica resta totalment a disposició de la comunitat. Aquest primer fons crea transferències des d'aquelles comunitats autònomes relativament més riques cap a les que són relativament més pobres. En el segon fons, ja de caràcter vertical, els fluxos respecte dels altres impostos cedits s'estableixin acordadament a partir dels límits màxims i mínims de finançament per càpita que es consideren acceptables, per la qual cosa es produeix una transferència positiva cap a les comunitats que no arriben a aquests mínims i negativa per a les comunitats que tenen més capacitat. Totes aquestes capacitats de finançament per càpita es computen en termes reals, és a dir, tenint en compte que hi ha diferències de preus importants entre les diferents comunitats que impliquen que el mateix servei té un cost diferent en cada una d'elles i que les transferències atorguen una diferent capacitat adquisitiva en termes reals. Finalment, el tercer fons és sufragat per l'Administració central exclusivament, a partir de la recaptació dels impostos no participats, i finança a les comunitats les competències singulars que han assumit, és a dir, aquelles que no formaven part de les competències incloses en el sistema de finançament, ja que altrament no disposarien de recursos per sufragar-les.

L'estructura de l'article és la següent: en primer lloc, s'expliquen alguns dels elements del model actual i es presenta el càlcul ajustant per diferències de preus; a continuació, es presenta la proposta principal del treball, primer, per comunitats de règim comú i, després, s'hi afegeixen les forals; seguidament, es realitza un balanç global dels models per a l'Estat, per avaluar si són financerament sostenibles; finalment, es conclou el treball.

2. Model actual i alternatives

Indicador de despesa, població ajustada i proposta de millora

Un dels elements freqüents en els models de finançament de governs regionals és l'existència d'un mecanisme d'anivellament que permeti que els diferents governs regionals puguin oferir serveis públics de qualitat similar malgrat les diferències en capacitat tributària que hi pugui haver entre ells (Vilalta, 2015).

El sistema espanyol es basa en el càlcul de la població ajustada a partir de diferents factors demogràfics i geogràfics que es considera que tenen una major incidència en la demanda de serveis públics, i utilitza aquesta variable per al repartiment d'alguns dels fons del model, el principal dels quals és el fons de garantia. Les característiques demogràfiques que es ponderen

---

1 Vegeu vot particular de G. López Casanovas en l'Informe de la Comissió d'Experts per la Revisió del Model de Finançament Autonòmic (MHFP, 2017a).

en certa manera indiquen la demanda de serveis públics a partir de la població que en farà ús tenint en compte les competències gestionades per les comunitats, que són sanitat, serveis generals, educació i serveis socials. En aquest punt és important assenyalar que, malgrat que aquest és l'indicador de necessitats relatives del model, els resultats d'aquest són totalment arbitraris pel que fa a finançament per unitat de necessitat, ja que, en el fons, depenen del global de recursos que es disposen en el repartiment. S'aprofundeix en aquesta qüestió en l'anàlisi dels resultats del model.

Aquest repartiment, tanmateix, obvia moltes diferències de necessitats entre comunitats que no el fan òptim, quelcom que ha portat diferents economistes a proposar nous indicadors a tenir en compte.

La capacitat fiscal com a alternativa

Tot i que la variable població ajustada es corregís amb els criteris de De la Fuente (De la Fuente, 2017a) o amb altres proposats per altres economistes, un model basat en el càlcul de necessitats de finançament que, posteriorment, reparteixi recursos segons aquestes necessitats continuaria presentant fortes febleses, la principal de les quals és la seva subjectivitat, ja que sempre requereix del judici de què s'ha de tenir en compte, i dota el govern central de la capacitat de repartir els recursos segons com consideri, ja que pot utilitzar les dades que li convinguin per arribar al resultat que li interressi, malgrat que es vesteixi de procediment tècnic (López-Casasnovas i Rosselló, 2018).

A més, un model basat en el còmput de les necessitats de despesa pot tendir a un anivellament total o quasi total. De fet, serveix de justificació. Això incideix en l'autonomia i la responsabilitat fiscal de les comunitats, ja que implica que, independentment de les decisions normatives sobre els impostos que tinguin cedides les comunitats, la capacitat de despesa final vindrà, gairebé en la seva totalitat, determinada pel model.

En contra d'això, un model basat en la capacitat fiscal s'erigeix com a major garantia de la responsabilitat fiscal i l'autonomia de les comunitats. Segons aquest model, la major part de la capacitat de despesa de les comunitats vindria determinada per la seva capacitat de recaptació: en part per bases més grans, i, per tant, afectes al que sigui la progressivitat fiscal vigent, i, en part, per tipus impositius propis sense cap mena d'il·lusió fiscal. Aquest vincle entre els recursos que es gasten en un territori i el que s'hi recapta fa que els seus dirigents no es vegin davant

una situació de límit pressupostari tou, i, per contra, hagin d'assumir en major grau les conseqüències de les seves decisions de despesa: si augmenten aquesta hauran d'apujar impostos als seus ciutadans i assumir-ne les conseqüències polítiques. Però un model totalment basat en la capacitat fiscal, també seria criticable. Semblaria que l'Estat perd el seu instrument de justícia fiscal. A més, a la pràctica, implicaria una generalització del règim foral de què gaudeixen Navarra i el País Basc, quelcom que generaria unes diferències en despesa enormes entre les comunitats de manera contrària a l'equitat, prou criticat per insolidari. Compaginar responsabilitat amb solidaritat fiscal és la justificació de la nostra proposta.

La capacitat tributària autonòmica estimada en origen

La capacitat tributària de cada comunitat és avui la suma de la recaptació dels impostos cedits que gestiona i la seva participació en els impostos gestionats per l'Administració central. Els impostos gestionats per l'Administració central i la participació de les comunitats autònomes en cada un d'ells són: (i) impost de la renda de les persones físiques (IRPF): participació del 50%; (ii) impost sobre el valor afegit (IVA), amb participació del 50; (iii) impostos especials, amb participació del 58%; (iv) sobre l'electricitat, amb participació del 100%, i tipus especial impost sobre els hidrocarburs, participació del 100%.

Per als còmputos del sistema de finançament, es considera la recaptació normativa i no la real. La recaptació normativa és la que la comunitat hauria obtingut si no hagués fet ús de la seva capacitat normativa; és a dir, assumint que en totes les comunitats els tributs suporten exactament els mateixos gravàmens. Aquesta especificació implica que els ingressos extres que pugui obtenir una comunitat pel fet d'haver establert un gravamen més alt del bàsic romanen a la comunitat. S'ha dubtat freqüentment sobre si els impostos amb els quals les comunitats participen en el model de finançament han estat normativitzats i si aquesta normativització és correcta. Amb l'IRPF és evident que l'Estat realitza algun tipus de normativització, ja que entre la recaptació que assigna a cada comunitat i la quantia amb la qual participen en el fons de garantia hi ha diferències notables. Amb l'exercici de normativitzar l'IRPF s'observa que, des de l'any 2016, l'Estat ho fa amb criteris anàlegs als que s'utilitzen en l'estudi, que és assignar com a recaptació normativa aquella del tram estatal d'IRPF, i són les quantitats que van ser utilitzades en l'Informe d'Experts per a la Revisió del Model de Finançament Autonòmic, que va analitzar l'any 2014 (MHFP,

2017a). Com en aquest informe, s'ajusta la recaptació dels tributs cedits tradicionals, és a dir, aquells tributs que són totalment gestionats per les comunitats. El seu càlcul consisteix a actualitzar els tributs que recaptava en el moment que els va cedir a les comunitats en base a un índex, i és constatable que s'ha anat allunyant del valor real i del normatiu, així que s'ha de corregir. En les propostes de millora, però, el procediment varia lleugerament, perquè l'ajustament s'efectua en el mateix tribut normatiu. Això és així perquè, atès que els fons d'anivellament que es proposen es basen en la recaptació normativa de cada comunitat, seria incorrecte realitzar l'ajustament al final, ja que llavors l'import estimat de les propostes seria incorrecte.

La consideració de les diferències en preus

El model actual no considera, en cap dels seus diferents fons, el fet que hi ha diferències de preus importants entre les comunitats autònomes (vegeu els treballs pioners de Guillem López-Casasnovas i Gerard Padró del 2001 sobre aquesta qüestió: López-Casasnovas i Padró, 2001). Això, com es visualitza en l'apartat següent, crea fortes diferències en capacitat de despesa real entre comunitats.

Per tant, el SFA no té en compte el fet que la provisió del mateix servei públic no té el mateix cost en totes les comunitats. No tenir en compte això implica que l'anivellament que realitza el fons de garantia és incorrecte, ja que està fent un anivellament nominal, sense igualar la capacitat adquisitiva real dels recursos transferits. Però aquestes paritats, malgrat la importància que tindria conèixer-les (no només per aquest motiu, sinó també per ajustar el PIB per càpita, etc.), no són publicades o elaborades per l'INE, malgrat que, en el còmput que fa de l'IPC i la seva variació per comunitats, recull les dades que li permetrien fer-ho, així que s'han d'utilitzar mètodes indirectes (Costa, García, López i Raymond, 2015). S'utilitzen les dades recollides en OECD Regional Development Working Papers 2019/12, en què calcula les paritats de poder adquisitiu de totes les regions dels països de l'OCDE per a l'any 2016 (Costa, García, Raymond i Sánchez-Serra, 2019). Els nivells relatius de paritat de poder adquisitiu d'un any concret poden ser utilitzats per extrapol·lar els nivells relatius d'anys anteriors i posteriors a partir dels IPC relatius de cada comunitat i del conjunt de l'Estat (Costa, À. *et al.*, 2015). S'ha realitzat aquest procediment per obtenir els valors de l'any 2018. Com que en l'anàlisi del model actual, així com en l'anàlisi central del model proposat, s'analitzen les comunitats de règim comú, els valors relatius s'han d'ajustar excloent les que no en formen part, és a dir, els terri-

toris forals i les ciutats autònomes. Això s'ha realitzat reponderant a partir del pes de cada comunitat en el PIB espanyol.

Com es pot observar, els resultats del sistema encara són més desiguals si es tenen en compte els diferencials de preus, ja que les diferències en finançament per càpita entre la comunitat que en té més, Extremadura, i menys, Madrid, és de 55 punts percentuals. En tenir, en general, les comunitats més riques uns preus superiors i les pobres, uns preus inferiors (amb l'excepció de Canàries a causa de la seva situació geogràfica), les diferències reals en recaptació són molt menors, de manera que el resultat del sistema és encara més desigual, ja que quasi la totalitat de les comunitats relativament més pobres presenten uns nivells de finançament efectiu superiors a les més riques, generalitzant, doncs, el problema de la responsabilitat fiscal esmentat.

En definitiva, el model actual té uns resultats més que discutibles pel que fa al finançament per càpita, per diversos motius:

- Només té un fons que realitzi un anivellament simple: el fons de garantia. La resta són fons *ad hoc* que realitzen múltiples ajustaments, molts dels quals només poden explicar-se per motius polítics. El fons de garantia, però, es basa en la població ajustada, prou discutible.
- En cap dels seus fons s'ajusta pels diferencials de costos entre comunitats.
- El model actual, basat en les necessitats, s'allunya, així, de la responsabilitat fiscal.

Davant d'això, és postulable un model que sí tingui en compte els diferencials de costos i que vetlli per la responsabilitat fiscal que permet l'IRPF, d'acord amb la capacitat tributària, sense menystenir l'equitat, tal com es proposa a continuació en el gràfic 1.

3. La proposta. En favor d'un model basat en la capacitat fiscal

Articulació de la proposta

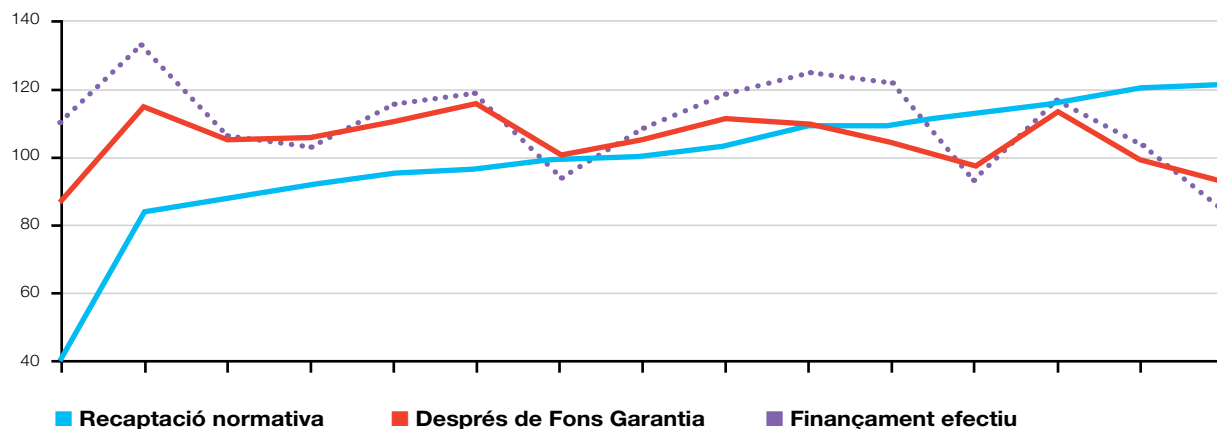
El model proposat busca que la capacitat de despesa de les comunitats mantingui un vincle amb la seva capacitat recaptatòria amb uns mínims garantits. Com s'ha argumentat, aquest model, basat en la capacitat fiscal, incentiva la responsabilitat fiscal dels governants, però manté també importants elements d'equitat, ja que garanteix que la capacitat de finançament per càpita en termes reals sigui similar entre les diferents comunitats de règim comú. Els resultats convergeixen, com veurem, més que en el model actual. El fet que el model suposi un canvi substancial respecte de l'actual, i que existeixi una major re-

Taula 1. Paritats poder adquisitiu, 2014-2018

	2014		2015		2016		2017		2018	
	Esp.	R.Comú	Esp.	R.Comú	Esp.	R.Comú	Esp.	R.Comú	Esp.	R.Comú
Catalunya	104,46	104,88	104,80	105,22	105,08	105,51	105,32	105,33	105,49	105,89
Galícia	93,14	93,52	92,94	93,31	92,85	93,23	92,99	93,00	92,98	93,33
Andalusia	87,98	88,33	87,93	88,28	87,95	88,31	87,94	87,94	87,85	88,19
Astúries	98,94	99,34	98,80	99,19	98,89	99,30	98,72	98,72	98,58	98,96
Cantàbria	98,51	98,90	98,15	98,53	98,00	98,40	98,02	98,03	98,06	98,43
Rioja	93,19	93,57	93,29	93,66	93,15	93,53	93,13	93,13	92,99	93,35
Múrcia	88,94	89,30	88,84	89,19	88,83	89,20	88,47	88,47	88,23	88,57
València	95,77	96,16	95,88	96,26	95,64	96,03	95,59	95,60	95,65	96,01
Aragó	95,24	95,62	95,03	95,40	94,98	95,37	94,84	94,85	94,84	95,20
Castella-la Manxa	85,25	85,59	84,84	85,17	84,59	84,94	84,67	84,67	84,82	85,14
Canàries	100,40	100,81	100,10	100,50	100,07	100,48	99,91	99,92	99,78	100,16
Extremadura	84,96	85,31	84,66	84,99	84,62	84,97	84,39	84,39	84,29	84,61
Balears	105,75	106,18	106,17	106,59	106,24	106,68	106,42	106,42	106,22	106,63
Madrid	115,04	115,51	115,08	115,53	115,01	115,48	114,83	114,83	114,84	115,27
Castella i Lleó	95,24	95,62	94,84	95,22	94,67	95,06	94,83	94,83	94,88	95,24
País Basc	106,60		106,45		106,69		106,29		106,33	
Navarra	99,82		100,05		100,27		100,30		100,22	
Ceuta	103,62		103,35		103,40		103,01		102,11	
Melilla	99,64		99,60		99,72		99,88		99,18	
Espanya/R. Comú	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Font: Elaboració pròpia a partir de Costa, À. *et al.* (2019) i INE (2018b).

Gràfic 1. Model de finançament actual per càpita en termes reals, règim comú = 100, 2018

Font: Elaboració pròpia a partir de MH (2020) i De la Fuente (2020).

lació directa entre recaptació i despesa, implica trencar amb una de les clàusules més criticades del model actual, la de l'*statu quo*, i apostar per l'ordinalitat; és a dir, que després del repartiment que es produeixi (que ja incorpora elements d'equitat), les comunitats mantinguin la posició en finançament per càpita que tenien en recaptació.

Abans d'explicar en detall el funcionament de cada fons, però, s'han d'especificar els canvis en la participació de les comunitats autònomes en els tributs compartits, ja que prioritzar la responsabilitat fiscal també implica augmentar la participació de les comunitats en la recaptació de l'IRPF, en detriment d'altres, a presupost globalment neutral. El vincle entre responsabilitat fiscal i impostos directes es deu al fet que aquests, per la seva naturalesa, són més visibles per a la ciutadania, que, així, és més conscient de la quantia que paga. A més, a diferència de la majoria d'impostos indirectes relacionats amb el consum (principalment l'impost sobre el valor afegit), es pot assignar fàcilment la recaptació a cada comunitat segons la residència dels ciutadans que obtenen les rendes, quelcom que implica que les comunitats autònomes poden accedir a uns majors resultats d'exercir la capacitat normativa (de fet, ja en el model actual, la capacitat normativa de les comunitats en els tributs parcialment cedits ja es concentra en l'IRPF). En aquest sentit, es proposa que la participació de les comunitats en la recaptació normativa de l'IRPF sigui del 75%, 25 punts percentuals més que en l'actualitat. Podria ser superior, fins i tot amb cessió total, però en una primera fase potser té sentit que l'Estat hi mantingui una participació important. Mentre això no passi, el canvi proposat suposa en tot cas acotar l'anivellament horitzontal (per diferència entre el pes relatiu del PIB de la comunitat i la recaptació normativa de l'IRPF en la comunitat, deixant tot el marge dinàmic de recaptació per increment de tipus, major emergència de bases i augments del compliment fiscal en mans de la comunitat). Com a contrapartida, es reduiria la participació de les comunitats en l'IVA i els impostos especials i de l'electricitat, del 50%, 58% i 100% actuals, respectivament, a un 40% en tots ells. Això no és faria només per una qüestió d'equilibri en els recursos de l'Estat, com s'explicarà a continuació, sinó també perquè aquests són impostos de difícil imputació territorial, per computar la incidència fiscal de la seva translació, i no permetre marges de responsabilitat fiscal efectius.

Totes aquestes variacions en la participació en els impostos es calculen de manera que la diferència entre ingressos de l'Estat i les despeses en la seva globalitat sigui relativament petita, per no comprometre l'estabilitat pressupostària del govern.

Finalment, s'ha mantingut de manera separada el règim econòmic i fiscal de les Canàries –ja que s'entén que la seva finalitat és compensar l'arxipèlag canari pels costos addicionals generats per la seva situació geogràfica– i el règim foral.

El fons de progressivitat des de l'IRPF

Mitjançant aquest fons es cedeix la progressivitat de l'IRPF, de manera que les comunitats relativament més riques realitzen una aportació a les relativament més pobres, sense cap tipus d'aportació de l'Estat. Per tant, és un fons purament horitzontal.

L'IRPF és un impost progressiu, ja que els tipus són més elevats com més altes siguin les bases. Almenys per a determinades bases de renda (no sotmeses a tipus proporcionals). Per tant, en una comunitat més rica el tipus mitjà efectiu ha de ser superior al d'una de més pobre. En una comunitat més rica, el pes en la recaptació normativa del IRPF (és a dir, a mateix tipus per base en totes les comunitats) serà major que el seu pes en el PIB, és a dir, en la renda nacional. Aquesta transferència, doncs, garanteix que la progressivitat de l'impost es produeixi en el conjunt de l'Estat, i no només en cada comunitat.

Si al llarg del temps el pes relatiu d'una comunitat baixa o puja, s'ajusta, així, la seva participació en el fons horitzontal, en una dinàmica coherent amb el desenvolupament de les seves economies. La fórmula emprada per a la transferència, és, doncs, la següent:

$$\text{Transferència IRPF} = \frac{\% \text{ PIB CC.AA.} - \% \text{ IRPF CC.AA.}}{\% \text{ IRPF CC.AA.}} * \text{IRPF CC.AA.}$$

On %PIB CC.AA. indica el pes relatiu de la comunitat en el PIB total de les comunitats en el règim comú; %IRPF CC.AA. indica el mateix respecte a la recaptació total de l'IRPF en les comunitats de règim comú, i l'IRPF CC.AA., la part de la recaptació de l'IRPF a la comunitat que li és cedida, en aquest cas, el 75%.

Fons de màxims i mínims de finançament

El propòsit d'aquest fons és garantir que, malgrat que el model es basi en la capacitat fiscal, totes les comunitats autònomes disposin d'uns nivells de finançament per càpita en termes reals similars però d'una manera ordenada. Es tracta de l'establiment d'uns nivells de finançament per càpita reals mínims i màxims en relació amb la mitjana conjunta estatal, de manera que les comunitats que estiguin per sota reben una transferèn-

cia positiva i les que estan per sobre, una de negativa, dintre dels límits prefixats. En cas que, després d'aplicar el fons, s'afectés l'ordinalitat, la transferència per a aquella comunitat cessaria o es corregiria per mantenir la seva posició relativa.

La base sobre la qual es calcula l'import de la transferència és la recaptació normativa dels diferents impostos cedits o participats després d'aplicar el fons de progressivitat a l'IRPF. Es proposa que el mínim sigui el 95% de la mitjana del conjunt del règim comú i el màxim, el 110%, però aquest rang permet força variacions en les potencials simulacions. L'Administració central ha de contribuir en aquest fons ja que, a diferència del que passa amb el fons d'IRPF, les transferències positives d'unes comunitats no s'anul·len amb la dels altres. Com que la transferència de l'Administració central augmenta el finançament per càpita mitjà, els valors finals dels que reben la transferència no és 95% ni és 110% dels que la reben, sinó que és lleugerament inferior en els dos casos. Tot i així, la diferència màxima de finançament entre comunitats no pot ser superior als 15 punts percentuals, molt menys que el diferencial observat amb el sistema actual (55 punts per a l'any 2018).

$$\text{Transferència} = \left(\frac{-\text{Max}(\text{RNRcap}, 110) - \text{Min}(\text{RNRcap}, 95) + 205}{\text{RNRcap}} \right) + \text{RN}$$

On RNRcap és un índex de la recaptació normativa real per càpita després de transferència de l'IRPF en què règim comú és 100, i RN és recaptació normativa després de transferència de l'IRPF de la comunitat.

Si, amb el temps, es produeix una convergència en la recaptació de les comunitats, la quantia que ha d'aportar l'Administració central tendirà a reduir-se.

El fons de finançament per competències transferides

Com s'ha explicat, una de les limitacions més grans del model actual és que els fons verticals no compensen les comunitats per les competències que han assumit que no formaven part de les competències originals cedides a les comunitats. Per tant, cal articular un fons que permeti a les comunitats afectades finançar aquestes despeses. Val a dir, en tot cas, que fer això, sense regles de despesa, implicaria anar en contra de la responsabilitat fiscal que es vol impulsar. Per tant, s'hauria de quantificar el cost total d'aquestes transferències per a cada comunitat i actualitzar-les segons la seva evolució en les comunitats en què són gestionades per l'Administració central, ajustant també pels diferencials de preus.

Fons de compensació transitori

Fora del model proposat, i de manera temporal, l'Estat podria compensar aquelles comunitats que perdessin finançament a causa del nou sistema.

Resultat model base proposat

El model proposat compleix els seus objectius: relació directa entre la capacitat fiscal i el finançament de la comunitat, que es basa en un respecte general de l'ordinalitat i una molt menor diferència entre el finançament per càpita entre comunitats expressada en valors reals, que és de 14,7 punts percentuals, molt per sota que els 49,6 de l'actual model. Així, totes les comunitats tenen un finançament per càpita real entre el 93% i el 108% de la mitjana. Que no sigui 95% i 110% es deu al fet que, en aportar recursos l'Estat al fons de màxims i mínims, la mitjana de finançament augmenta lleugerament i els valors relatius cauen.

El fons de progressivitat de l'IRPF és el que genera la major redistribució del model. Així, les aportacions més grans al sistema que fan les comunitats més riques, envers les més pobres (amb l'excepció de les Canàries, ateses les seves particularitats), i, per tant, genera uns nivells de convergència en capacitat de finançament molt importants. Les Illes Balears, que presenten un pes en la recaptació de l'IRPF molt similar al seu pes en PIB, realitzen una transferència poc quantiosa, quelcom que després es veurà compensat amb una major contribució als fons de garantia de finançament. Aquest fons, doncs, és en certa mesura, homologable, en la seva funció, al fons de garantia, ja que és el principal fons del model.

Les diferències importants que romanen després del fons de progressivitat són corregides pel fons de màxims i mínims, que garanteix aquella diferència màxima de 15 punts percentuals, o, altrament, segons els nivells màxims i mínims de finançament que s'estableixin com a desitjables. Així, la major contribució relativa en aquest fons la fa Balears, mentre que Madrid i Catalunya, que ja havien fet aportacions quantioses en el primer fons, aquí les realitzen en un grau menor. Aquest fons és el de correcció i tancament del model, ja que apropa els nivells de finançament desitjats. Així, és homologable en bona part al paper que té el fons de suficiència global en el model actual, tot i que sense arbitriarietats ni fons que després en distorsionin els resultats. Tot i suposar d'entrada un més/menys horitzontal de comunitats autònomes, a diferència del primer fons (que és únicament horitzontal) aquest l'ha de completar l'Administració

Taula 2. Finançament total a competències homogènies, 2018

	IRPF	Trans. IRPF	Altres ingr.	Recap. Norm. amb REF	Índex recap. norm amb trans. IRPF real règim comú =	Trans. de màx. i mín.	Comp. singulars	Fons comp. singulars	Fin. efectiu a comp. homog.
	[1]	[2]	[3]	[4]=[1]+[2]+[3]	100	[5]	[6]	[7]	[8]=[4]+[5]-[6]+[7]
Catalunya	13.638	-969	10.507	23.176	110	-11	2.596	2.403	23.165
Galícia	3.037	429	3.055	6.521	99	0	334	310	6.521
Andalusia	7.334	1.564	8.959	17.858	92	523	900	833	18.381
Astúries	1.372	-79	1.214	2.507	94	22	83	77	2.530
Cantàbria	741	24	747	1.512	101	0	143	132	1.512
Fioja	433	38	385	857	111	-9	78	72	848
Múrcia	1.332	411	1.603	3.345	98	0	20	19	3.345
València	5.585	563	6.124	12.272	98	0	353	327	12.272
Aragó	1.844	208	1.754	3.806	117	-220	94	87	3.586
C. la Manxa	1.814	476	2.228	4.518	100	0	13	12	4.518
Canàries	2.049	484	685	3.218	58	2.080	299	277	6.092
Extremadura	787	322	1.060	2.170	91	87	9	8	2.256
Balears	1.773	30	2.240	4.043	128	-578	124	115	3.465
Madrid	16.635	-3.849	9.550	22.336	113	-510	1.143	1.058	21.827
C. i Lleó	2.861	349	3.016	6.225	104	0	17	16	6.225
Règim Comú	61.237	0	53.129	114.365	100	1.384	6.206	5.745	116.543

Font: Elaboració pròpia a partir de MH (2020) i De la Fuente (2020).

central a partir dels seus propis recursos per tancar dèficits i excessos de cada comunitat fixant els límits preestablerts.

Finalment, el fons de finançament de competències singulars aconsegueix que el finançament efectiu de les comunitats sigui igual al seu finançament normatiu, de manera que no produeix canvis en els resultats dels dos fons anteriors. És important destacar que el fons de progressivitat fa explícites algunes disfuncions, algunes de les quals no són corregides pel fons de màxims i mínims, tot i que són petites i suposen una forta millora respecte a les disfuncions del model actual.

En comparació amb el model actual, algunes comunitats perden molt finançament respecte al model actual, fins al 31,5% en el cas màxim, el d'Extremadura. Per tant, més enllà del fons anterior, l'Administració central hauria de realitzar una transferència transitòria a càrrec dels seus ingressos envers aquestes comunitats, que ja decidiria pel seu compte i risc d'anar-les reduint amb el pas del temps i a mesura que s'acomplissin di-

versos objectius de condicionalitat de les transferències en favor de la convergència que l'Estat volgués establir, òptimament amb l'acompanyament d'altres ajuts europeus.

En conclusió, el model proposat corregeix la major part de les distorsions existents en el model actual i s'erigeix com un sistema basat en la capacitat fiscal i que incentiva la responsabilitat. Tot i això, pel funcionament del fons de progressivitat, el criteri d'ordinalitat pot no ser respectat en alguns casos, de manera que s'han d'establir petites clàusules d'excepcionalitat o activar recursos centrals, des de la participació impositiva pròpia, per alleugerir aquelles transicions.

Model proposat amb la inclusió de les comunitats forals

Les comunitats de règim foral no contribueixen a la redistribució territorial, ja que resten fora del règim comú de finançament. La quantificació base del model proposat s'ha fet en el supòsit que continuïn sense fer-ho. Però no necessàriament ha de ser així,

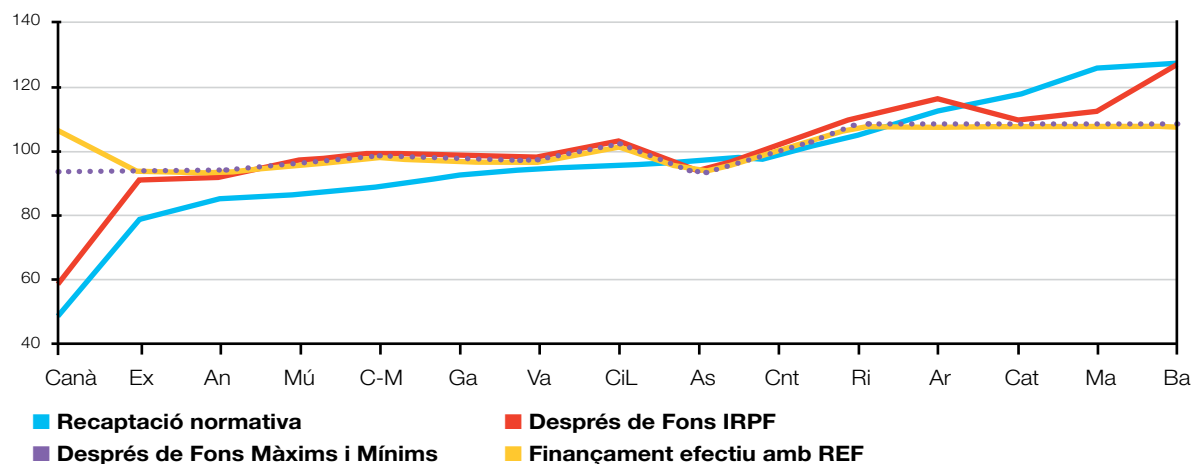
Taula 3. Diferència en finançament i finançament per càpita, model actual i proposat, 2018

	Model actual	Proposta base	Diferència	Diferència en %	Per càpita model actual	Per càpita base proposta base	Índex per càpita real, model actual règim comú = 100	Índex per càpita real, model proposat règim comú = 100	Diferència en per càpita real en %
Catalunya	20.197	23.165	2.968	14,7	2.658	3.048	93	108	16,1
Galícia	7.898	6.521	-1.377	-17,4	2.923	2.414	116	97	-16,4
Andalusia	21.226	18.381	-2.845	-13,4	2.532	2.192	106	93	-12,3
Astúries	2.986	2.530	-456	-15,3	2.904	2.460	109	93	-14,2
Cantàbria	1.870	1.512	-359	-19,2	3.224	2.605	121	99	-18,2
Rioja	999	848	-151	-15,1	3.164	2.687	126	108	-14,0
Múrcia	3.647	3.345	-302	-8,3	2.467	2.263	103	96	-7,1
València	12.022	12.272	250	2,1	2.422	2.472	93	97	3,4
Aragó	3.918	3.586	-332	-8,5	2.994	2.740	116	108	-7,3
C. la Manxa	5.542	4.518	-1.024	-18,5	2.735	2.229	119	98	-17,5
Canàries	6.359	6.092	-267	-4,2	2.989	2.863	111	107	-3,0
Extremadura	3.292	2.256	-1.036	-31,5	3.069	2.103	134	93	-30,6
Balears	3.358	3.465	106	3,2	2.975	3.069	103	108	4,5
Madrid	17.353	21.827	4.474	25,8	2.638	3.318	85	108	27,4
C. i Lleó	7.335	6.225	-1.110	-15,1	3.045	2.584	118	102	-14,1
Règim comú	118.003	116.543	-1.460	-1,2	2700	2.667	100	100	0,0
diferència finançament comunitats que en perde			-9.258	Desviació típica	256	355	13	6	

Font: Elaboració pròpia a partir de MH (2020) i De la Fuente (2020).

Nota: Els valors (excepte els per càpita) estan expressats en milions d'euros.

Gràfic 2. Model proposat en termes reals, règim comú=100, 2018

Font: Elaboració pròpia a partir de MH (2020) i De la Fuente (2020).

sobretot tenint en compte els elevats nivells de finançament que tenen en comparació amb les comunitats de règim comú (Zubiri, 2015) i la manca d'equitat que això comporta. Per tant, en aquest apartat s'analitza quina seria la seva contribució, i l'impacte en el model, si participessin en el fons de màxims i mínims des del seu finançament actual.

Atès que no formen part del règim comú, l'Estat no computa la recaptació normativa del País Basc i de Navarra, ni per cada impost ni per la seva totalitat. Això impossibilita incloure-la totalment en el model proposat i en la simulació que es du a terme sense haver de formular molts supòsits. Tot i això, i tenint en compte que el sistema foral és per a les comunitats que l'integren quelcom més que un sistema de finançament (els garanteix més autonomia, té connotacions polítiques i identitàries, etc.), potser no és factible que s'integrin totalment en el sistema

comú, però hi podrien contribuir parcialment de forma solidària participant en el fons de màxims i mínims. Així, el manteniment total de la gestió dels impostos i la gran autonomia en la gestió de les despeses de les comunitats forals serien compatibles amb l'equitat entre tots els territoris que formen Espanya.

Aquesta transferència solidària se sumaria a la transferència que actualment realitzen mitjançant el "cupo", en el cas basc, i la "aportación", en el cas navarrès, i que té com a finalitat aportar a l'Estat els recursos que aquest ha empleat per sufragar les competències que reté a les comunitats forals

Des d'un punt de vista metodològic, aquesta participació única dels forals pot realitzar-se amb una aproximació global de la recaptació normativa que sí pot computar-se amb les dades disponibles, i amb supòsits raonables. Així, en el Sistema de

Taula 4. Diferència en finançament efectiu total i per càpita model actual i proposat amb forals, 2018

	Model actual	Proposta forals	Diferència	Diferència en %	Per càpita model actual	Per càpita base proposta base	Índex per càpita real model actual total = 100	Índex per càpita real model proposat règim comú = 100	Diferència en per càpita real en %
Catalunya	20.197	23.176	2.979	14,8	2.658	3.049	88	105	19,5
Galícia	7.898	6.667	-1.231	-15,6	2.923	2.468	109	96	-12,1
Andalusia	21.226	19.549	-1.677	-7,9	2.532	2.332	100	96	-4,1
Astúries	2.986	2.690	-295	-9,9	2.904	2.616	103	96	-6,1
Cantàbria	1.870	1.512	-359	-19,2	3.224	2.605	114	96	-15,8
Rioja	999	857	-142	-14,2	3.164	2.715	118	106	-10,6
Múrcia	3.647	3.462	-185	-5,1	2.467	2.342	97	96	-1,1
València	12.022	12.600	578	4,8	2.422	2.538	88	96	9,2
Aragó	3.918	3.806	-112	-2,8	2.994	2.908	110	111	1,2
C.-la Manxa	5.542	4.562	-980	-17,7	2.735	2.251	112	96	-14,3
Canàries	6.359	6.429	69	1,1	2.989	3.021	104	110	5,3
Extremadura	3.292	2.400	-892	-27,1	3.069	2.237	127	96	-24,1
Balears	3.358	3.685	327	9,7	2.975	3.264	98	111	14,3
Madrid	17.353	22.336	4.983	28,7	2.638	3.396	80	107	34,1
C. i Lleó	7.335	6.225	-1.110	-15,1	3.045	2.584	112	99	-11,6
País Basc	12.647	7.185	-5.462	-43,2	5.751	3.267	188	111	-40,8
Navarra	3.024	1.981	-1.043	-34,5	4.701	3.080	163	111	-31,8
Total	133.674	129.123	-4.551	-3,4	2.872	2.757	100	100	
Diferència finançament comunitats de règim comú que en perden			-6.983	Desviació típica	845	378	27	7	

Font: Elaboració pròpia a partir de MH (2020), De la Fuente (2020), Gobierno Vasco (2019), Navarra (2018) i SEPG (2018).

Nota: Els valors (excepte els per càpita) estan expressats en milions d'euros.

Taula 5. Balanç Estat - Sistema de finançament actual i proposats, per a tots els anys analitzats

Model actual									
	Participació Estat impostos cedits	Aportació a FG	FSG i altres fons verticals	Saldo Estat sense estalvi comp. singulars	Comp. singulars	Recursos final Estat			
2014	70.696	-8.289	-5.547	56.859	5.849	62.709			
2015	68.929	-8.570	-6.203	54.157	6.047	60.204			
2016	72.247	-8.140	-6.007	58.099	5.745	63.843			
2017	74.785	-7.885	-6.151	60.749	5.564	66.313			
2018	81.556	-8.792	-6.808	65.956	6.204	72.161			
Model proposat base									
	Participació Estat impostos cedits	Aportació fons màxims i mínims	Aportació competències cedides	Saldo estat sense estalvi comp. singulars	Comp. singulars	Recursos final Estat	Diferència	Cost mantenir despesa a règim comú	Diferència total
2014	64.146	-1.132	-5.849	57.164	5.849	63.013	305	-6.031	-5.726
2015	64.913	-1.300	-6.047	57.566	6.047	63.613	3.409	-10.741	-7.332
2016	67.546	-948	-5.745	60.854	5.745	66.599	2.756	-9.079	-6.323
2017	69.261	-790	-5.564	62.907	5.564	68.471	2.158	-7.941	-5.782
2018	75.000	-1.375	-6.206	67.419	6.206	73.625	1.463	-9.258	-7.795
Model proposat amb forals									
	Participació Estat impostos cedits	Aportació fons màxims i mínims	Aportació competències cedides	Saldo Estat sense estalvi comp. singulars	Comp. singulars	Recursos final Estat	Diferència	Cost mantenir despesa a règim comú	Diferència total
2014	64.146	832	-5.849	59.128	5.849	64.977	1.964	-4.754	-2.789
2015	64.913	1.304	-6.047	60.170	6.047	66.218	2.604	-7.524	-4.920
2016	67.546	603	-5.745	62.404	5.745	68.149	1.550	-7.243	-5.693
2017	69.261	1.774	-5.564	65.471	5.564	71.035	2.564	-5.981	-3.417
2018	75.000	1.722	-6.206	70.516	6.204	76.720	3.096	-6.983	-3.887

Font: Elaboració pròpia a partir de MHFP (2016), MHFP (2017b), MH (2018), MH (2019), MH (2020), De la Fuente (2016), De la Fuente (2017b), De la Fuente (2018), De la Fuente (2019), De la Fuente (2020), MHFP (2017), SEPG (2014), (SEPG (2015), SEPG (2016), SEPG (2017), SEPG (2018), Navarra (2015), Navarra (2017), Navarra (2018), Gobierno Vasco (2015), Gobierno Vasco (2017), i Gobierno Vasco (2019).

Nota: Els valors (excepte els per càpita) estan expressats en milions d'euros.

Comptes Públics Territoritzats que el Ministeri d'Hisenda va publicar fins al 2014 (MHFP, 2017b) es fa una estimació dels ingressos homogenis (normatius) de totes les comunitats, de la seva capacitat fiscal, de les seves competències singulars i del finançament efectiu final de cada una d'elles. El càlcul no és el mateix que el que realitza el Ministeri en les liquidacions anuals, però els resultats són similars i permeten la comparació. El finançament per càpita és clarament superior en les comunitats forals respecte a les de règim comú, de manera que la seva inclusió en el fons de màxims i mínims augmenta la mitjana conjunta. Això implica que la transferència positiva que reben les comunitats relativament més pobres augmenta i la negativa

que realitzen algunes altres comunitats relativament més riques es redueix o, directament, desapareix.

Aquesta major transferència a les comunitats més pobres implica que, en comparació amb el model actual, la seva pèrdua de finançament és menor. Així, l'Administració central obté un saldo positiu de 1.707 milions d'euros del fons de màxims i mínims, enlloc d'haver d'aportar 1.384 milions d'euros. A més, si volgués mantenir el nivell de finançament de les comunitats de règim comú, per fer possible la transició que s'ha comentat, hauria d'aportar 6.983 milions d'euros, menys que els 9.258 milions de la proposta base.

Saldo de l'Administració central en cada model

Les diferents propostes, tant en el model només amb comunitats de règim comú com amb totes, haurien de ser sostenibles financerament per l'Estat. El seu saldo és la diferència entre la participació en els impostos cedits en la seva part i totes les despeses que té de contribució als diferents fons. En aquesta anàlisi no es comptabilitza el REF canari, ja que no forma part del SFA (com que en el model proposat es manté, tampoc afecta en els saldos).

Si hagués aplicat el model proposat base en els anys 2014-2018 sense compensacions, l'Administració central hauria obtingut entre 305 i 3.409 milions d'euros més, segons les simulacions efectuades que hem vist abans, que els que ha obtingut amb el sistema actual. Per tant, l'aplicació de la proposta li és profitosa. Però, si l'Estat hagués realitzat la compensació completa pel finançament anterior de les comunitats autònomes que perdien finançament, la diferència s'hauria situat entre 5.726 i 7.795 milions d'euros. La participació de les comunitats forals milloraria substancialment el saldo de l'Estat amb les comunitats de règim comú, ja que tot i la compensació a les comunitats de règim comú, hauria obtingut entre 2.789 i 5.693 milions d'euros menys que en el model actual. És important puntualitzar que aquesta compensació completa és equivalent a la transferència del primer any del fons transitori, és a dir, si aquell fos el primer any en què s'ha aplicat el model proposat. Si l'Estat realitzés també aquesta compensació a les comunitats forals (quelcom que segueix la mateixa lògica de facilitar la transició al nou model), els saldos inicials serien lleugerament menys favorables que en la proposta que hem fet sense incloure'ls, en concret el saldo seria entre 7.131 i 10.419 milions menys que en el model actual. Tot i això, a mesura que el fons transitori s'anés reduint, els saldos de l'Estat anirien convergint a uns nivells lleugerament més alts que en l'actualitat, sobretot si s'hi inclouen les comunitats forals.

En conclusió, el model base proposat és financerament sostenible i només podria ser complicat de sufragar si volgués compensar les comunitats que hi perden mitjançant el fons transitori. Tot i així, com que aquest es va reduint de manera gradual, seria una situació que s'aniria corregint.

4. Conclusions

El sistema actual, que és reconegudament molt complex i desnortat, realitza un repartiment de recursos entre comunitats que, en gran mesura per motius polítics, té resultats econòmics

sovint arbitraris. Així, hi ha moltes diferències en finançament per càpita, sobretot si s'analitza en termes reals, que són difícilment justificables, i el sistema no redistribueix de manera consistent, sinó que beneficia certes comunitats, amb un cert biaix en favor d'unes poques i de manera sistèmica. L'indicador de despesa relativa del model, la població ajustada, que en sí ja presenta seriosos problemes metodològics, només es té en compte en el primer dels fons instrumentats, creant una aparença de convergència que desapareix per l'acció dels fons verticals posteriors i garanteix de l'*statu quo*. Les comunitats més riques del règim comú, paradoxalment, presenten un finançament real per càpita baix, un fet agreujat, en el cas de Catalunya, per haver assumit moltes competències que no són comunes a les de la resta de comunitats autònomes. Al mateix temps, dues de les comunitats més riques d'Espanya, el País Basc i Navarra, no participen del sistema i presenten nivells de finançament molt més elevats.

El model presentat en aquest treball, basat en la capacitat fiscal i que segueix els treballs inicials de López Casanovas (vot articular a la Comissió d'Experts de Reforma del Finançament, *op. cit.*), confronta aquelles problemàtiques a través de:

- **Transferències horitzontals senzilles i transparents:** les transferències entre comunitats es regeixen per dues fórmules preestablertes i pactades, tal com aquí hem vist.
- **Reducció de la intervenció del govern central en l'anivellament horitzontal,** més enllà dels acords establerts, i més en les decisions sobre els fons verticals, en bona part també a partir dels seus recursos propis; així a l'equilibri dels límits preestablerts en el finançament per càpita real entre comunitats autònomes de diferent signe, i a les decisions de graduar o no la clàusula de l'*statu quo*, o en la condonació de contribucions a la solidaritat per part de les comunitats forals. Les participacions, a més, deixen d'estar regides per càlculs i actualitzacions complexes, i correspon a la diferència del rang de màxims i mínims predeterminats, tot i preservant l'ordinalitat, i al finançament de les competències singulars, a calcular amb caràcter anual.
- **Garanteix la responsabilitat fiscal:** la despesa disponible per comunitat depèn en un grau molt superior a l'actual de la seva recaptació. Això ho fa incomplint d'entrada la clàusula de l'*statu quo* que ha imperat en les diferents reformes que s'han realitzat, i permetent l'ordinalitat.
- **Atorga més equitat en la despesa:** les diferències resultants del model en finançament per càpita entre comunitats són molt inferiors a les del sistema actual, sobretot si s'inclouen les forals.

Com a feblesa del model assenyalarem que l'actuació del fons de progressivitat pot causar l'incompliment del criteri d'ordinalitat quan el fons de màxims i mínims no ho corregeixin suficientment. Davant d'això, es proposa que la participació en aquest fons cessi, total o parcialment, quan el resultat global del model impliqui un incompliment del criteri d'ordinalitat, com a clàusula final de protecció.

En resum, el model proposat és una proposta sòlida per substituir el model actual i corregir-ne les seves múltiples deficiències en el trànsit del vell model basat en una més que discutible estimació central de les necessitats fiscals de les comunitats autònomes amb un en el qual la capacitat i la responsabilitat fiscal guany pes per a una millor utilització dels recursos públics en mans de les comunitats autònomes.

Referències bibliogràfiques

- Costa, À., García, J., López, X. i Raymond, J. L.** (2015). "Estimació de les paritats de poder adquisitiu per a les comunitats autònomes espanyoles". *Monografies*, núm.17.
- Costa, À., García, J., Raymond, J.-L. i Sanchez-Serra, D.** (2019). "Subnational purchasing power of parity in OECD countries: Estimates based on the Balassa-Samuelson hypothesis". *OECD Regional Development Working Papers 2019/12*.
- De la Fuente, Á.** (2016, 2017b, 2018, 2019, 2020). La liquidación de 2014/2015/2016/2017/2018 del sistema de financiación de las comunidades autónomas de régimen común. FEDEA, *Estudios sobre la Economía Española-2016/29*.
- De la Fuente, Á.** (2017a). "El cálculo de las necesidades de gasto regionales: notas para la discusión". *Hacienda Pública Española*, 223, 133–189.
- Gobierno Vasco.** (2015, 2017, 2019). Recaudación de las Diputaciones Forales por tributos concertados años 2014, 2015, 2016, 2017, 2018.
- Hacienda Foral de Navarra.** (Navarra, 2015, 2018). Información mensual de los principales ingresos del año diciembre 2014, 2015, 2016, 2017, 2018.
- Hacienda Foral de Navarra.** (Navarra, 2017). Memoria Presupuestos Generales de Navarra 2017.
- Instituto Nacional de Estadística.** (INE, 2018b). IPC por comunidades autónomas, 2014-2018.
- López Casanovas, G. i Rosselló Villalonga, J.** (2018). A propósito "El cálculo de las necesidades de gasto regionales: Notas para la discusión" de Ángel de la Fuente, publicat en el núm. 223-(4/2017). *Hacienda Pública Española*, 225(2), 167–174.
- López Casanovas, G., i Padró, M.** (2000). L'índex de capacitats territorials de compra i l'espai social de Catalunya. *El Clip Institut d'Estudis Autonòmics*.
- Ministerio de Hacienda y Función Pública / Ministerio de Hacienda.** (MHFP, 2016, 2017, 2018, 2019 i MH, 2020). Liquidación de los recursos del sistema de financiación de las comunidades autónomas de régimen común y ciudades con estatuto de autonomía y de las participaciones en los fondos de convergencia autonómica, regulados en la Ley 22/2009, de 18 de diciembre, correspondientes al ejercicio 2014-2017.
- Ministerio de Hacienda y Función Pública.** (MHFP, 2017a). Informe de la comisión de expertos para la revisión del modelo de financiación autonómica.
- Ministerio de Hacienda y Función Pública.** (MHFP, 2017b). Informe sobre la dimensión territorial de la actuación de las Administraciones Públicas.
- Monasterio Escudero, C. A.** (2010). "Federalismo fiscal y sistema foral: ¿Un concierto desafinado?" *Hacienda Pública Española*, 59–103.
- Olson, M.** (1969). "American Economic Association The Principle of Fiscal Equivalence: The Division of Responsibilities among Different Levels of Government". *The American Economic Review*, 59(2), 479–487.
- Secretaría de Estado de Presupuestos y Gastos.** (SEPG, 2014). Presupuestos Generales del Estado 2014, Ingresos del Estado. (SEPG, 2015). (SEPG, 2016). (SEPG, 2017). (SEPG, 2018).
- Vilalta, M.** (2015). "La equidad horizontal en el modelo de financiación autonómica: un análisis del grado de progresividad". *Papeles de Economía Española (FUNCAS)*.
- Zubiri, I.** (2015). "Un análisis del Sistema Foral de la Comunidad Autónoma del País Vasco y sus ventajas durante la crisis". *Papeles de Economía Española*, 143, 205–223.